

ГРАМБИЦЬКА ВІРА ГРИГОРІВНА

Трамбицька Віра Григорівна (04.01.1909, Москва, РФ – 30.04.1981, Харків) – український бібліотекознавець, бібліограф, педагог. Співробітниця Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка (ХДНБ). Викладач Харківського державного бібліотечного інституту (ХДБІ). Репресована у травні 1950 р. Повністю реабілітована у листопаді 1954 р.

Народилася в родині відомих у Харкові лікарів. Її батько – Григорій Самійлович Трамбицький – був професором отоларингології. Мати – Олена Ісаївна Трамбицька (у дівочтві Бронштейн) – лікарем-офтальмологом, закінчивши медичний факультет у Лозанні (Швейцарія), працювала з відомим офтальмологом Л. Л. Гіршманом.

У 1927 р. Віра Трамбицька закінчила Харківську торговельно-промислову школу та вступила на юридичний факультет Харківського інституту народного господарства (один із закладів, які працювали на базі Харківського університету в 1920 – 1930 рр. внаслідок його реорганізації; з 1937 р. – Харківський юридичний інститут). У студентському середовищі Трамбицька захопилася троцькістськими ідеями. Навесні 1929 р. за зв'язок із троцькістами була виключена з комсомолу.

У 1929 – 1930 рр. працювала у довідковому кіоску Центрального міського довідкового бюро Харкова. Отримавши юридичну освіту, в 1930 – 1934 рр. служила референтом у Наркомфіні УСРР (Харків у той час був столицею республіки).

У квітні 1934 р. перейшла на роботу в ХДНБ спочатку на посаду бібліотекаря, потім бібліографа та завідувачки довідкового бюро (до грудня 1934 р.). Обіймала посаду вченого секретаря бібліотеки з грудня 1934 р. до

лютого 1936 р., а потім, з початку 1938 р. до жовтня 1941 р., знову була прийнята на цю посаду.

Такі посадові переміщення пов'язані з арештом Віри Григорівни органами НКВС наприкінці лютого 1936 р. Два місяці вона перебувала під слідством, але була звільнена за відсутністю складу злочину. У протоколі допиту Сафронова Павла Степановича (директор ХДНБ у 1934 – 1941, 1943 – 1949 рр.) по справі Трамбицької записане його повідомлення: *«Трамбицька спочатку в бібліотеці, що я очолював, працювала на рядових посадах, але швидко почала просуватися по службі. Після арешту я знову взяв її спочатку на посаду бібліографа, а потім вченого секретаря бібліотеки, де вона й пропрацювала до війни».*

Віра Григорівна до початку Другої світової війни займалася розробкою системи бібліотечної класифікації, проблем бібліотекознавства та бібліографії.

У жовтні 1941 р. родина Трамбицьких була евакуйована до Молотова (назва міста Перм у 1940 – 1957 рр.). Потім переїхала до Північного Казахстану. До травня 1942 р. перебувала в містечку Тургай Акмолінської області. Після смерті в евакуації матері, Олени Ісаївни, Віра Григорівна з родиною переїхала до батька в Молотовську область, поблизу села Слово. До лютого 1944 р. Трамбицька працювала касиром та викладачем російської мови в організованому там евакогоспіталі для інвалідів Великої Вітчизняної війни.

У 1944 р., після звільнення Харкова від німецько-фашистських загарбників, за запрошенням Урядової комісії, повернулася на посаду вченого секретаря ХДНБ та працювала на ній до грудня 1947 р. Із січня по жовтень 1949 р. очолювала центральний довідковий апарат (нині відділ інформаційно-бібліографічної роботи ХДНБ). Наприкінці 1949 р. Віру Григорівну було переведено на викладацьку роботу до ХДБІ (нині [Харківська державна академія культури](#)).

Лекції з курсу історії бібліотечної справи зацікавлювали студентів завдяки неординарним ораторським здібностям, ерудиції та високому професіоналізму викладача. Одночасно з викладацькою роботою Трамбицька працювала у ХДНБ на посаді головного бібліографа.

У травні 1950 р. Віру Григорівну було заарештовано за клепом та засуджено на 10 років. До цього часу нею були написані та частково видані наукові праці з бібліографічної класифікації, підготовлено значну частину кандидатської дисертації, присвяченої історії ХДНБ за весь час діяльності.

Під час перебування у виправно-трудовах таборах Віру Григорівну підтримувала сім'я та друзі, відомі у Харкові історики та літератори [М. О. Габель](#), О. М. Фінкель, І. Я. Каганов, Г. В. Фрізман, І. В. Знаменська. Багатьох її друзів та колег викликали на допити по справі, але жодного поганого слова на адресу Віри Григорівни не пролунало.

Декілька разів члени родини зверталися до відповідних органів з проханням переглянути справу Віри Григорівни, але усі спроби були марними. Невідомо, що посприяло тому, що через чотири роки (замість десяти) Трамбицьку звільнили, але останньою до [Л. П. Берії](#) зверталася сама Трамбицька.

У листопаді 1954 р. Віру Григорівну було повністю реабілітовано. Вона повернулася до Харкова та сподівалася відновитися на роботі у ХДНБ, ХДБІ та закінчити дисертацію. Але жодне з цих бажань не здійснилося.

У 1955 р. Віра Григорівна була прийнята на посаду завідувачки читальної зали до нової на той час 25-ї районної бібліотеки імені І. Я. Франка Жовтневого району (нині [Центральна бібліотека імені І. Я. Франка Централізованої бібліотечної системи Новобаварського району](#)), де вона працювала протягом чверті століття. Віра Григорівна для нової бібліотеки розробила детальний довідковий апарат, схему систематичної картотеки статей для масових бібліотек та створила саму систематичну картотеку статей. Атмосфера, яку привнесла Трамбицька на нове місце роботи, була

доброзичливою до читачів та колег. Заходи, які вона проводила, вирізнялися високою інтелектуальністю та професіоналізмом. Друзями бібліотеки у той час стали відомі в місті письменники, артисти, поети, композитори, барди. Близька їй подруга Ірина Василівна Знаменська (дівооче прізвище та псевдонім – Шашкова), співробітниця відділу рідкісних видань та рукописів ХДНБ, присвятила Вірі Григорівні багато зворушливих та сміливих для того часу віршів.

У ХДНБ зберігається меморіальний фонд українського бібліографа, історика бібліотечної справи, багаторічної співробітниці ХДНБ Віри Григорівни Трамбицької (1909–1981). Фонд містить документи з історії бібліотеки, діяльності самої Трамбицької на посаді вченого секретаря, дві її значущі праці «ХГНБ за 20 лет» (1917 – 1937) та «ХГНБ за 30 лет Октября». Значний історико-культурний інтерес представляють матеріали її лекцій про діяльність бібліотек США, Великої Британії, Франції у воєнні часи. Серед документів збереглися протоколи зібрань Комісії з історії бібліотечної справи Інституту теорії та педагогіки Академії педагогічних наук СРСР, протоколи нарад керівництва Державної бібліотеки СРСР імені В. І. Леніна (нині Російська державна бібліотека), де в 1949 р. В. Г. Трамбицька виступила з промовою.

Вірі Григорівні Трамбицькій присвячений меморіальний збірник «Слово о друге: памяти харьковского библиотекаря В. Г. Трамбицкой».

Праці

1. Трамбицкая В. Г., Акулова О. Г., Ройтман М. Я. Великий русский критик революционный демократ Виссарион Григорьевич Белинский: к 100-летию со дня смерти : крат. указ. рек. лит. / Ком. по делам культ.-просвет. учреждений УССР. Гос. науч. б-ка им. В. Г. Короленко. Харьков, 1948. 41 с.
2. Трамбицкая В. Г. Харьковская государственная научная библиотека за 20 лет (1917–1937): машинопись. [Харьков], 1937. 40 л.

3. Трамбицкая В. Г. Государственная научная библиотека им. В. Г. Короленко за 30 лет Октября: машинопись. [Харьков], 1947. 40л.
4. Сафронов П., Трамбицкая В. Государственная научная библиотека им. В. Г. Короленко // Библиотекарь. 1946. № 11/12. С. 48–50.
5. Сафронов П., Трамбицкая В. Г. Государственная библиотека имени В. Г. Короленко в годы восстановления (1943–1945) // ОР РДБ. Ф. 321. Карт. 15. Д. 24. 5 л.

Джерела

1. Слово о друге. Памяти харьковского библиотекаря В. Г. Трамбицкой / Н. П. Баева [и др.] ; сост. и ред.: И. А. Гольфред, Т. С. Раскина. Харьков, 2001. 74 с.
2. Погоріла І. Вогонь душі її яскравий : про кн. "Слово про друга", присвяч. пам'яті харків. бібліотекаря Віри Григорівни Трамбицької (1909–1981) // Слобід. край. 2003. 11 жовт. (№ 192). С. 12; Закінч. Початок: № 187.
3. Шашкова И. Вере Трамбицкой: (стихи разных лет) // Слово о друге. Памяти харьковского библиотекаря В. Г. Трамбицкой. Харьков, 2001. С. 59–72.
4. Бондаренко О. Вере Григорьевне Трамбицкой [сотрудник ХГНБ : стихи] / публ. А. В. Акуловой, С. Б. Шоломовой // Слобід. край. 2003. 11 жовт.
5. Бібліотека в історичному просторі трьох епох: до 125-річчя Харків. держ. наук. б-ки ім. В. Г. Короленка. Нариси. Ювілейне вид. Харків, 2011. С. 123, 124, 129, 167, 169.
6. Лосієвський І. Я. Ірина Василівна Шашкова-Знаменська (1918–1987) – поет, книгознавець, бібліограф // Рукоп. та кн. спадщина України. Київ, 2007. Вип. 12. С. 350.
7. Історія української бібліотечної справи в іменах (кінець ХІХ ст. – 1941 р.) : матеріали до біобібліогр. слов. / авт.-уклад. Л. В. Гарбар ; НАН

України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т рукопису. Київ, 2017.
С. 455.

8. Вони торили наш шлях. Історія відділу інформаційно-бібліографічної роботи в обличчях. Ч. 2 / [Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка], Від. інформ.-бібліогр. роботи. Електрон. текст. дані (42 слайди). Харків, 2018. URL: <https://ru.calameo.com/read/00330673405093bccdf94> .

9. Анничев Александр «Литературные среды», «Краеведческие» четверги...// Время. 2015. 24 верес. [Електронний ресурс]. URL: <http://timeua.info/post/kultura/literaturnye-sredy-kraevedcheskie-chetvergi--01452.html> .

10. Державний архів Харківської області. Ф. 6452. Оп. 1. Спр. 4901, 4902.

Дмитриченко Інна Володимирівна

Статтю створено 03.04.2020